

Tulevaisuuden monikielinen Suomi

Riitta Pyykkö

Kieliparlamentti 14.4.2021

**TURUN
YLIOPISTO**
UNIVERSITY
OF TURKU

Vielä kerran: Miksi kansallisesta kielivaranannosta on syytä olla huolissaan?

- Kouluissa opiskellaan yhä harvempia kieliä; syitä useita
- Uhkana (tässäkin) myös alueellinen ja sosiaalinen eriarvoistuminen
- Myös korkeakouluissa (erityisesti amk) kielten tarjonta on kapeutunut; korkeakoulutuksen ”kansainvälisyys” = englannin kielen käyttö (ja opiskelijavaihto)
- Eri koulutusasteita koskevia ratkaisuja tehdään yksittäisinä, vaikka ne vaikuttavat toisiinsa; samat ongelmat kertautuvat vuosikymmenestä toiseen
- Työelämässä tarvitaan eri kielten ja kulttuurien tuntemusta, mutta meillä ei ole kattavaa tietoa siitä, minkälaista
- Toisaalta emme tunnista kaikkea osaamista, ja kielitaitoa karttuu myös muualla kuin koulutuksessa
- Maahanmuutto on lisännyt kielikoulutustarpeita, mutta myös kielivaranantoa! Haasteina:
 - Oman ensikielen taito hiipuu, jos sitä ei tueta
 - Suomen/ruotsin toisena kielenä perimmäinen taso tulee usein ilmi vasta siirryttäessä vaativampiin opintoihin

Moni asia on myös edennyt: varhentaminen

- Kielitietoisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa
 - Varhaiskasvatuksen Vasussa asia huomioitu
 - Koulutuksia, osaamisen vahvistamista
- Kielenopetuksen varhentaminen
 - Valtioneuvoston asetusmuutos koskien kielenopetuksen alkamista jo ensimmäisellä luokalla (20.9.2018)
 - Erityisavustuksia opetuksen kehittämiseen, koulutuksia, materiaaleja
- MUTTA: laajempi kielivalikoima toteutuu vain harvoissa kunnissa
- Eli varhentaminen = englannin kielen opiskelun varhentaminen

Moni asia on myös edennyt: kielitietoisuus

- Kielitietoisien opetuksen asiantuntijuus ja osaaminen
 - Kielitietoisuus kaikkien tasojen OPSeissa
 - Lukion OPS 2021: kansainvälisen osaamisen taitojen kehittäminen, suullisen kielitaidon osuuden vahvistaminen; henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
 - Kielitietoisuus- ja monikielisyyskoulutusta lisätty opettajankoulutukseen ja opettajien täydennyskoulutukseen. Kaipaisiko aineenopettajakoulutus (ml. muut kuin kielten opettajat) kuitenkin sitä lisää?
 - Tutkimusta kielitietoisuudesta (mutta ei paljoa ammatillisen toisen asteen tai korkeakoulujen osalta)
 - Pedagoginen kehittäminen: toiminnallisuus, digitaalisuus (minkälainen on koronan jälkeinen aika?)
 - Oppilaitosyhteistyö?
- Lasten ja nuorten motivaation vahvistaminen ? (vrt. TY:n ja JY:n kyselytutkimus 2021)

Moni asia on myös edennyt: työnjako ja yhteistyö

- Työnjakoa ns. harvinaisten kielten opetuksessa
 - Yhteistyötä oppilaitosten kesken jonkin verran aiempaa enemmän
 - Positiivinen esimerkki: KiVAKO-hanke 2018-2021: kehitetty korkeakoulujen vieraiden kielten verkkotarjontaa valtakunnallisena yhteistyönä (25 korkeakoulua, 11 kieltä)
- Uudenlaisia, kieliaineita ja muuta substanssia yhdistäviä tutkinto-ohjelmia ei ole syntynyt
- Kielten tutkinto-opiskelun suosio laskee edelleen (erityisesti muut kuin su, ru, en)
- Halu hakeutua EU-tehtäviin vähentynyt; entä muihin kansainvälisiin tehtäviin?
- Koulutuspoliittisessa selonteossa (vieraista) kielistä kovin vähän: *”Koulutusjärjestelmän on kyettävä kouluttamaan osaajia, joilla on kyky ja kiinnostus toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa maailmanlaajuisesti. Kielitaito on keskeinen osa kansainvälisyysosaamista ja kansainvälinen yhteistyö asettaa kielitaidolle uusia vaatimuksia.”*

Moni asia on myös edennyt: S2/R2

- Perheiden monikielisuuden ja oman äidinkielen tukeminen
- S2 ja R2 -opetus
- Kielitaidon tilastoinnin muuttaminen niin, että henkilö voi ilmoittaa useampia kotikieliä
 - OM selvitys *Usean kielen merkitseminen väestötietojärjestelmään (2020)*
 - Kotoutumiskoulutuksen uudistuksia: luku- ja kirjoitustaidon koulutus vapaan sivistystyön oppilaitokseen; kotoutumisen toimenpideohjelma 2021-2023 valmistumassa; ammatillinen koulutus & kielitaito?
 - Marinin hallitusohjelmassa ja koulutuspoliittisessa selonteossa mainintoja kansalliskielistä, vähemmistökielistä (erit. saame), (työperäisen) maahanmuuton tukemisesta, S2/R2 vahvistamisesta, kielitietoisuudesta
 - Oman äidinkielen opettajien yhdistys 2018-
 - Jyväskylän yliopisto, Solkin tutkimukset ja selvitykset; Karvin arvioinnit
- Oman ensikielen tuki ja kehittäminen: ei juurikaan parannuksia

Medianäkyvyys lisääntynyt viime aikoina

- Kielten opiskelun ja osaamisen heikkeneminen esillä varsinkin 2020 ja 2021, esimerkiksi
 - Suomen Kuvalehti
 - Helsingin Sanomat
 - Yle, eri ohjelmissa (TV ja radio) ja uutissivuilla
 - Myös muissa medioissa
- Erityisesti ns. hyötynäkökulmasta (vientiyrietykset) ja erityisesti huomio saksan kieleen
- Johtanut (odotetusti) myös vastareaktioihin

Mihin (minusta) nyt kannattaisi keskittyä?

➤ Motivointi

- Kielipolun jatkumon varmistaminen
- Muuttuvat kielen oppimisen tavat: rinnakkaiskielisyys; formaalin oppimisen ulkopuolella opitun tunnistaminen ja tunnustaminen; digipedagogiikka; oppilaitosyhteistyö
- Mitä tehdä ”oppiaineiden kilpailulle”?
- Korkeakoulujen opiskelijavalinnat ja kielten huomioiminen: onko mitään tehtävissä?

➤ Monikielisyys

- Kaiken kielitaidon näkyväksi tekeminen ja hyödyntäminen
- S2/R2 ja oppivelvollisuuden laajentaminen: maksuttomuus helpottaa opintojen jatkamista, mutta ellei kielitaito ole riittävä, opinnot eivät etene

➤ Kieliaineiden tutkintokoulutuksen kehittämistarpeita pohdittu useissa kansallisissa ryhmissä (KIEPO, Unifin Rake-ryhmät, Kielivarantoseelvitys) - Luovutetaanko vai yritetään vielä?

➤ Minkälaisia asiantuntijoita työelämä tarvitsee? Systemaattista tietoa työelämän kielitaitotarpeista on liian vähän

➤ Muistaako kukaan suomea ja ruotsia äidinkielenä kun puhumme kielivarannosta?

**TURUN
YLIOPISTO**

Vapaan kansan lahja vapaalle tieteelle